

NE – OBIČNOSTI

Nilko Mirošević: *Pjesme* (Vela Luka: Franko Mirošević Dubaj, 2016.)

Vanjo Žuvela, Vela Luka
vanjo.zuvela@velaluka.hr

Ne - Običnost (I)

Nilko mi dođe bit' kužin. Rođak. Po materinoj bandi. Mirošević Dubaj. Iz Dubajevoga dvora koji su onadar kontrolirale jake snage Baba.

Nilkotova baba Jaka na ulazu, moja baba Danica držala je sredinu dvora, a Nivesina baba Jakica dno dvora koji je završava kortom s velikim krakunom. Dvor pun pitari cviča, naranča, narančina, limuna... Lipo i za vidit i za navonjat se, ma i za ubrat...

Iako su Babe stalno stale atento, nisu mogle uvik zazrit huncutarije nas dice.

Ali od svih nas dice što bi se skupili u Dubajevom dvoru, Nilko mi je uvik bi Ne - Običan.

Bi je tri godišća mlaji od mene ali pamtim da, još ka dica-skulanti, kad bi prošli rič, činilo mi se da zna puno više od mojih, a kamoli ne od svih svojih vršnjaka. Uža je izreć riči koje sam kasnije mora pokušat nač u enciklopediju ili riječniku za vidit što je hoti reć.

Kad mi je Tonko reka da napišem osvrt na Nilkotovu zbirku pjesama moram priznat da sam se pripa.

Jer zna sam, da su mu pisme sve samo ne, obične.

I tako to.

Za ulazak u „opasnu“ zonu poezije Nilka Miroševića potrebno je hrabrosti.

Hrabrosti za osjetiti tok „rijeke Emocija“ koje

kao da će vas nakon svakog pročitanog stiha uvući u virove Nilkova nemira.

I mada zbirka počinje sa:

U večje u devet generacija u krevet,

upustit ćete se tako budni u bitku sa Nilkovim i vašim „revolucionarnim“ snovima i sjenama.

Traganje kao potreba, kao inspiracija, kao nedostajanje cijelog „Ja“, vječnog i ljubljenog skriveno je u svakoj pjesmi:

Da hoće neko

mladost da mi ovjekovječi

da hoće neko

godine da mi ukroti

da hoće neko

uvijek da me ljubi

hoće

pjesma.

Svjestan da se vremena mijenjaju, a i mi s njima, Nilko utopljen u Sjetu kao da progovara iz svakog od nas:

I što je prošlo vratiti se neće

drugačiji sad su sutoni nad gradom

kao i nekad kad se spusti večje

drugujem opet sa tugom i nadom.

U posveti svim ženama koje su pokazivale razumijevanja za njega kad mu je to trebalo razgoljuje jednostavnost i banalnost ljubavi, koja ga proganja iz veze u vezu s ženama koje shvaćaju njegovu intimnu borbu sa „vjetrenjačama stvarnosti“:

*Za ljubav
ni radost nije potrebna
za ljubav trebamo nadanja
trebamo strpljenja
za ljubav
blagosti trebamo
trebamo naše ruke
našu krv
i možda pokoji cvijet.*

Osjećajući u svakom stihu, svakom slijedu riječi, određeni - i sarkazam i jauk i smijeh, njegovi su naizgled jednostavni stihovi iskaz određene pomirbe da se otvori na trenutak, pa ponovno zatvori u duboko „Negdje“ u sebe.

Iskreno i bez zle namjere ušuljavši se u misli žene koju voli priznaje:

*Sasvim si me lijepo zamislila
kao bolesno jutro
naslonjeno na zatvorene oči
kao izlog neke prodavaone
kraj koje ćeš svojim učenim korakom
proći unedogled.*

i ona sjeda preko puta Njega, a on preko puta puta, i na taj način još jednom otkriva taj osjećaj da je okružen ponorima i da se do njega teško stiže. Ali pjesme koje je podastrio pred sobom i podijelio u ovoj zbirci s nama, otkrivaju najtananije osjećaje koje se činilo kao da nastoji sakriti, ali nakon nekoliko usputno izmijenjenih rečenica, razgovarajući s njim potekla bi lava emocija iz dubine duha Nilkova. Samo je trebalo imati strpljenja jer nakon uvodnih par riječi Razgovora iz Njega je progovario čovjek koji smatra da

*Sve je to nekako
bez veze
udareno mokrom krpom po ustima
nadohvat ruke u jednom ormaru smješteno,*

i tad se „Ormar“ otvarao i moguće je bilo vidjeti da:

*tamo u kutu leži
dio nečije mladosti
i gorko plače
(majke mi, neznam čiji je).*

Očito je u Nilkovu duhu „Ljubav“ zauzimala značajno mjesto i provocirala ga na iskazivanje „ljubavnosti“ na načine koje možda drugi i nisu uspijevali dokučiti.

Pojavnost na javnim mjestima i komuniciranje sa prolaznicima bilo je traganje za sobom, slijedba tragova prema „Ključu Ljubavi i Dobrodušnosti“ za koju je u trenucima razočarenja napisao:

*Nema ljubavi...
ona je samo kap kiše
i ništa više
za iskrene samo nedostižna duga
a za nevjerne – prolaznost jedne noći
poljubac
i rastanak bez bola.*

U pjesmama je sveprisutan žal za prošlim. Nilko se osvrće i prepoznaje sebe u vremenu iza. Secira svoje, ali i osjećaje drugih. Prepoznaje i opetovano proživljava sve prošle događaje kao onog *dugog, glupog ljeta* za koje iskreno tvrdi da je još uvijek *na zvučnim obalama mora* sedamdeset i sedme

*na kojima ja postah ja
ja= pjesnik, ubojica, luđak
i što ti ga ja znam,*

gdje je spoznao svoj sarkastičan odnos prema životu. Opisuje ga jednostavno, parafrazirajući izreku:

dođoh, vidjeh i prasnuh u smijeh.

Ne - Običnost (II)

Prisjeti sam se tako i ja sedamdesetih. Ustvari sedamdeset i druge, kada je u Luku povodom vojne vježbe *Podgora '72* došla i Predsjednik ondašnje države Josip Broz. Dopalo je jednu prvašicu Dalidu, Nilkota iz drugoga razreda i mene da mu u ime pionira osnovne škole zaželimo dobrodošlicu. Dalida je trebala dat mu cviče, a ja izgovorit par riči.

Stajali smo tako po ure na ulazu u Korkyru. A iz svečano uređene sale čula se mužika. Tad sam prvi put ču u originalu i uživo berde, tambure, bugarije, bisernice... Ajme lipote. Ali to i nije bitno, već to što mi je u tom iščekivanju predsjednika, Nilko malo pa začuđujuće prišapnu: „A, u kojoj sam ja funkciji ovdje?“

Neznam zašto tada mi to ni toliko bilo smišno, ali kasnije kad bi se sjeti toga trenutka, uvik san se u sebi nasmija.

Onako.

Jer ta ozbiljnost osmogodišnjeg pionira Nilka, to iskreno i razložno pitanje i njegovo shvaćanje situacije u kojoj se je naša, bilo je vanka okvira razmišljanja dice njegove dobi.

Tako je i ostalo, jer kad god bi ga ono, puno kašnje senjava po Luci i sta s njim proćakulat, otvarala se gotovo Krležijanska plejada riči i fraza. Zna je (možda onako napotapaj) govorit i finski, češki, talijanski, engleski, mađarski, njemački... I uvik je te stranske riči koristi u pravo vrime i s razlogom. Ka šta je i s razlogom napisa i ove pisme.

Ne-Obične.

„Smrtno ozbiljna pjesma o smrti“ izražava nezadovoljstvo kako samim sobom tako i onima oko sebe koji mu nameću „Načine“.

Načine ophođenja, Načine razmišljanja, Načine

izražavanja, Načine smrti... Svih njih „izostavlja“ iz sebe.

*Nek se hrane sami sobom u svojoj truleži
neka međusobno pričaju i smiju se
do kada će živjeti
nek ni sami ne znaju
jer i vrijeme zaboravlja
do kada ko živi*

Virovi koje sam uvodno spomenuo, da nas čitajući zbirku, povuku u Nilkove nemire, najbližije se osjete pri čitanju pjesme naslovljene „Turistički vodič kroz sebe“. Utapamo se u moru Dalijevih slika, Boschovih likova, Sellingerovih traganja, Camusovo-strančeve „svejednosti“... Nilko kao da sam sebe preispituje, ukazuje put, upozorava, nagovješćuje sebe, ali i svih nas u izgubljenosti.

*U prostranstvu mozga ima stalaktita
i crteža iz kamenog doba
pomislit ćeš, mogla bi se napraviti
moderna špilja
s teatrom robinzona iz očiju
nad kojim ptica doživljava brodolom.*

Mogli bi reći da je Nilko unatoč, skoro pa pomalo naprasitoj pojavnosti, bio ipak tek „čovjek zvan Dilema“. Zašto? Zato jer je uvijek čini mi se imao saznanja i o drugačijem odnosu prema nekom događaju, čovjeku ili izrečenoj riječi, tako u jednoj pjesmi piše:

*riječima se često sve ne može izreći
zato se pitam
može li šutnja reći više?*

U nekim pjesmama gotovo da podkožno osjećamo Psihodeličnost. „Izvanost“ od prostora i vremena i opet bježanje i opet nevjericu i traganje za nedodirljivom žudnjom „biti negdje drugdje“

*a zato treba zatvoriti oči
zaboraviti svijet
zaboraviti svoje ime
zaboraviti ljude
i krenuti lijevo od razuma
tamo gdje ne postoji bol.*

U pjesmama s prizvukom „pametnih savjeta ili životnih poruka“, počinje od sebe, od svojih iskustava, svojih propuštenih prilika, izazova u koje se nije upustio i opet žaleći za njima uvjerava nas sve „Druge“:

*Ti si iznad svega tog
ti si pravi mali bog.*

Sarkastičan stav prema politici i političarima u pjesmi „Brigo moja prijedi na drugoga“ iskazuje s porugom i prezirom ali svjestan da „Sam“ u tom kolopletu politikanstva ne može djelovati kao reformator jer je i on tek „pokušaj življenja“ te ustvrđuje:

*mene se to ništa ne tiče
dok gljive ne počnu rasti
i u mom vrtu.*

U „Pjesmi o razlozima književnog stvaralaštva“ onako „po svoju“ opravdava svoje pisanje „iako je već davno rekao svoje“. Vezuje tu potrebu uz sjetu Ljubavnu i sjetu Dječaćku, pozivajući na Arsena u stihu

*zbog krovova velolučkih
utopljenih u korčulanskoj jugovini,*

a razlog pisanja jasno i nedvosmisleno iskazuje riječima:

*pišem jer je to jedini put
da sve zaboravim
pišem, i ne vjerujem više nikom
i ne slušam više nikog.*

Lirski Nilko odaje počast ljepoti prirode. Počast moru i nebu. Počast svitanjima i sutonima. Počast Životu punom preispitivanja:

drhtajem napuštam sumnje.

U tom stalnom sukobu sa sobom, stalnim preispitivanjem sebe i drugih, sebe u drugima, drugih u sebi, osjeća potrebu da svoju „Lucidnost i duhovnu nadmoć“, kad shvati koliko lošijih ljudi ima oko njega i neokrznuti dilemama šetaju svoje „savršenosti“, suprotstavi bar napisanom riječju.

*Zbogom savršeni
ostaj savršen...
ipak sam pomutio
tvoj mir.*

Ne-Običnost (III)

Nike pute kad bi ga vidi po Luci... na relaciji „Cesarica – PBZ“, „Bašetove stube – Kerum“, u Žardinu... zna mi je govorit o vrimenu dok je radi u Jadranci... Kad je dočekiva žene koje nisu imale di se zaposlit osim u „plastici“ ili u „Jadranci“. Reka mi je da je ima uvijek spremnu „šprancu molbe za zaposlenje“ koja je počinjala sa:

„Oduvijek sam željela raditi u preradi ribe“.

Ponudi mi je da to mogu primjenit i za „plastiku“.

Sarkazam koji je teka njegovim tilom, mislima i izgovorenim ričima tako se lipo cakli i u toj rečenici, koja opet sadrži isto toliko sjete koliko i žala.

Jer to je bi Nilko.

Kao i njegova zbirka „Pjesme“ ...

Ne-Običan.